

STAMMEBLADET

FORENINGEN FOR STAMMERE I DANMARK

NR. 4 SEPTEMBER 1994 19. ÅRGANG.

ERFARINGER MED STAMMEN

**INDTRYK FRA
STAMME-VEEKENDLEJREN**

TO BUD PÅ STAMMETERAPI

STAMMEBLADET er medlemsblad for

Foreningen for Stammere i Danmark (FSD),

som har følgende formål:

- at udbrede kendskabet til stammen og stammeres vilkår,
- at udøve en oplysende og rådgivende virksomhed med hensyn til stammens årsager, forebyggelse og behandling,
- at støtte forskning med hensyn til stammen og stammebehandling,
- Varetage stammeres interesser på enhver måde.

Stammebladet udkommer 6 gange om året og næste nummer har deadline den 10. oktober 1994.

Dette nummer er trykt i 370 eksemplarer hos:
Pan Tryk, Skive

Redaktion: Lene Hansen

Breve og indlæg sendes til:
Foreningen for Stammere i Danmark
c/o DSI
Landskronagade 66
2100 København Ø

Indlæg **skal** være læselige, og de må meget gerne være skrevet på maskine eller på diskette.

INDHOLD

Nyt fra formanden	side 4
Stammere og arbejdsmarkedet	side 5
Temadag om stammen hos skolebørn	side 6
Hvad med kontakten til det andet køn	side 7
Program for oktobermødet	side 8
Den 4. verdenskongres	side 9
Kreative medlemmer søges	side 9
Preben er død	side 10
Erfaringer med stammen	side 11
Stammen - også udviklingsmulighed	side 13
Stammen - psykologisk set	side 15
Indtryk fra stamme-weekendlejren	side 18
1st World Congress on fluency disorders	side 22
Lurdes tale fra kongressen	side 23
Ligebehandling ved orlov	side 25
Referat fra bestyrelsesmødet d. 11/6	side 27

FRA REDAKTIONEN.

Efter en meget lang, varm og tør sommer er Stammebladet atter på gaden med interessante artikler.

Næste nummer bliver ikke mindre interessant, der kommer bl.a. de spændende artikler og billeder fra Island.

Lene Hansen.

NYT FRA FORMANDEN.

Kære medlem!

Jeg håber, at alle nye som gamle medlemmer har haft en rigtig god og glædelig sommer. Samt at alle er friske til hjælpe foreningen videre i dens virke. For jo flere vi er og jo flere aktiviteter der sker, jo bedre står stammesagen.

Vedrørende bekendtgørelse om folkeskolens afsluttende prøver er sagen endt med, at undervisningsministeren i et svar til MF Else Marie Mortensen, socialdemokratiet, har meddelt, at bekendtgørelsen tages op til fornyet drøftelse i folkeskolerådet efter to år.

På baggrund af ovenstående er det derfor vigtigt, at vi får indsamlet erfaringer om, hvad påtegninger på prøvebeviset betyder for stammere, så vi herved om to år får mulighed for at lægge mere vægt bag vores udsagn. Erfaringerne kan gives til sekretariatet.

Til sidst vil jeg gøre opmærksom på, at der i bladet Helse nr. 7 1994 er to artikler om stammen/stammere.

Vi ses til oktobermødet.

Med venlig hilsen
Henrik N. Jensen

STAMMERE OG ARBEJDSMARKEDET

Dansk Videnscenter for Stammen gennemfører til efteråret 1994, med start den 1. september, en undersøgelse af de problemer, stammere har på arbejdsmarkedet.

Undersøgelsen ser på de problemer, som stammere møder, og den ser på arbejdsgiveres holdning til stammen og stammere.

Til brug for undersøgelsen har vi brug for at komme i forbindelse med stammere, som vil lade sig interviewe (det sker naturligvis anonymt) om deres oplevelser på arbejdsmarkedet.

Så hvis du har oplevet nogle problemer, hvis du ikke har fået et job, fordi du stammer, hvis du er blevet fyret, hvis du ikke er blevet forfremmet eller hvis du har oplevet andre problemer p.g.a. stammen, så vil vi meget gerne høre fra dig. Vi vil så - når projektmedarbejderen er ansat pr. 1. september - kontakte dig for at aftale tid for et interview.

Vent ikke med at kontakte os, gør det nu!

Du kontakter os ved at ringe, skrive eller sende fax til

Centerleder Per Fabæch Knudsen
Dansk Videnscenter for Stammen
Emdrupvej 101
2400 København NV.
Tlf.: 39 69 66 33, lokal 2531
Fax: 39 69 24 64

Vi glæder os til at høre fra dig.

Per Knudsen

TEMADAG OM STAMMEN HOS SKOLEBØRN

Dansk Videnscenter for Stammen (DAVS) arrangerer en temadag om stammen hos skolebørn. Formålet med temadagen er at belyse problemstillingen fra forskellige vinkler, således at deltagerne får en bredere viden om, hvad stammen betyder for den enkelte elev, hvordan man kan forholde sig til eleven, der stammer, og hvilke behandlingstilbud, der kan gives eleven.

- Tidspunkt:** Den 14. november 1994 kl. 9.00-16.00.
- Sted:** Danmarks Lærerhøjskole, Emdrupvej 101, København NV., lokale C. 001. S-tog og bus 21, 23, 42 og 43 lige til døren.
- Deltagere:** Talepædagoger/logopæder, psykologer, lærerere, pædagoger ved skolefritidsordninger og andre interesserede.
- Deltagerantal:** 100 (efter devisen: først til mølle...)
- Pris:** 125 kr. incl. kaffe og let frokost (incl. 1 øl eller 1 vand). Indbetales senest den 4. november på giro 5 27 09 52.
- Tilmelding:** Til DAVS senest den 1. november 1994. Tilmeldingen er først gældende, når betalingen er modtaget.
- Temadagsleder:** Per Fabæch Knudsen, Dansk Videnscenter for Stammen

Program:

9.00 - 9.15	Velkomst
9.15 - 9.45	Personlige erfaringer med stammen i skolen v/ Tine Liedicke
9.45 - 10.15	At være forældre til et skolebarn, der stammer v/ Maja Knudsen
10.15 - 10.45	Kaffepause
10.45 - 11.15	Påvirkningsmuligheder af skolebørnsstammere v/ Erik Thorsen
11.15 - 11.45	Behandling af stammen hos skolebørn v/ Elsebeth Petersen, PPR-Viborg

11.45 - 12.45	Frokost
12.45 - 13.15	Behandling af stammen hos skolebørn v/ Jytte Gamby, PPR-Greve
13.15 - 13.45	Behandling af stammen hos skolebørn v/ Dorte Hansen
13.45 - 14.15	Kaffepause
14.15 - 15.00	Video: "Ulven græder - billeder af børn, der stammer". Oplæg og præsentation v/ Eigil Laulund
15.00 - 16.00	Diskussion, spørgsmål, afslutning

HVAD MED KONTAKTEN TIL DET ANDET KØN?

Vi er et par stykker, der i den sidste tid har snakket om, hvorfor der er flere stammere, der er alene end blandt den øvrige befolkning. Og hvis det er et problem, hvordan kan vi så få det bearbejdet og komme videre i livet?

Dette "problem" vil vi se nærmere på og eventuelt gøre noget ved på et kursus, som vil blive afholdt i november 1994, men kun hvis der er nok der er interesserede i at deltage.

Leder på kurset vil blive psykolog Dodo Astrup.

Hvis du er interesseret i at deltage eller ønsker nærmere information kan du henvende dig til nedennævnte.

Henrik N. Jensen
Tusborgvej 8, 9310 Vodskov
Tlf/fax 9829 2170

PROGRAM FOR OKTOBERMØDET

Tid: Lørdag den 29. oktober 1994.

Sted: Det bliver sikkert Vandrerhjemmet i Svendborg.

Repræsentanter for bestyrelsen vil være til stede fra fredag kl. 19 til søndag formiddag. Du kan komme når du vil, men husk de nødvendige tilmeldinger.

Tidsplan for oktobermødet:

- 8:30 - 9:30 Morgenmad
Kig på Svendborg i selskab med ligesindede.
- 11:00 - 12:30 Uformel frokost og præsentation af budget 95 og bestyrelsens handlingsplan.
- 13:00 - 13:30 Oplæg til eftermiddagens workshop:
Emnet er endnu ikke fastlagt, se oktobernummeret.
- 13:30 - 16:30 Workshop.
- 16:30 - 18:00 Afslutning og kort budgetdebat.
- 19:00 Middag og socialt samvær (FSD er vært).

Transport:

FSD betaler dine transportudgifter (DSB 2. klasse eller egen bil) bortset fra de første 50 kr (bilag nødvendige).

Middag:

Husk tilmelding til Sekretariatet (telefon, fax eller brev) inden den 20. oktober.

Overnatning: Tilmelding er absolut nødvendig,
Firesengsrum i egen lagenpose: Gratis.

Dobbeltværelse: kr. 100/nat.

Enkeltværelse: kr. 200/nat.

Tilmelding til Sekretariatet (telefon, fax, brev) inden den **20. oktober**.

DEN 4. VERDENSKONGRES FOR PERSONER SOM STAMMER

Der er nu åbnet for tilmelding til den 4. verdenskongres, som finder sted den 26-29. juli 1995 i Linköping, Sverige.

Temaerne er:

Kommunikation.

Forskning og børnestammen.

Selvhjælp.

Program, tilmeldingsskema og profilskema til verdenskongressen er vedlagt dette nummer af Stammebladet.

Hvis du tilmelder dig inden **den 31. oktober** bliver deltagerafgiften reduceret, se programmet.

KREATIVE MEDLEMMER SØGES

På verdensstammekongressen i Sverige vil der blive afholdt en gentagelse af konkurrencen fra verdensstammekongressen i San Francisco i 1992 om det bedste »Stammebanner«. Vi vandt forøvrigt konkurrencen i San Francisco, hvis i skulle have glemt det.

Banneret skal have en størrelse på 2 x 1 meter. Hvis du har nogle ideer om hvordan det kunne komme til at se ud, så kom med dem til Lene på sekretariatet.

Per Knudsen og Gorm Rokkjær har i anledning af Preben Goldmanns død indsendt følgende.

PREBEN ER DØD!

Mandag den 20. juni 1994 ville Prebens hjerte ikke mere. Han døde i sit hus i Farum, som han og Hanne for nylig var flyttet ind i.

Det er ikke til at fatte, at Preben er død. Jeg har kendt Preben igennem mere end 10 år, dels fra Berlingske Tidende, hvor Preben var trykkeriarbejder, dels fra Haveforeningen "Fælleseje", hvor vi begge havde kolonihaver og dels fra stammeforeningen.

Preben var altid god for en sludder. Han havde tid og lyst til at snakke, og på de stammelejre, hvor han deltog, nød børnene altid Prebens historier. Preben var bidt af historie og samfundsforhold, og han havde en glubende appetit på viden.

Igennem flere år arrangerede Preben stammelejre med forskellige medarrangører. Han gjorde dette udfra den betragtning, at stammere har brug for at være sammen med andre stammere for at ha' det rart sammen. Den sociale dimension var vigtig i Prebens liv.

At denne dejlige mand, der altid var på "de svages" side og som ikke gik af vejen for at provokere magthaverne, er død, er slet ikke til at fatte. Det kom som et chock for mig, da jeg fik det at vide.

Preben, du skal vide, at du har gjort et uudsletteligt indtryk på mig. Jeg vil altid savne dig.

Per

Til minde om Preben Goldmann

Jeg sidder her
med min smerte
over savnet
du var
en god fyr
En af dem
man kunne
tale med
Det var en
stor ære

at møde
en med
et rigtigt
mandshjerte
Du kæmpede
og bekrigede
en lang række
magtfulde
personer

Du gjorde det
med et
rent hjerte
kæmpede
for dine
idealistiske
meninger
Jeg håber dine
marxistiske ideer
vil leve videre

og med tiden
vil det vise
sig at du
troede på
det rigtige
Kære Preben
jeg savner dig

Gorm

Jytte S. Andersen (mor til Rasmus) har reageret på opfordringen og har skrevet om hendes erfaringer/oplevelser med stammen. Hun er bestyrelsesmedlem og med i forældregruppen.

ERFARINGER MED STAMMEN

Jeg har altid stammet. I førskolealderen undrede min mor sig højlydt til familie og venner, over hvordan det kunne være, at jeg talte sådan, når min bror talte perfekt. Jeg blev ofte påmindet om, at tage det roligt, tale langsomt, trække vejret ordentligt, og ofte sagde hun sætningen for mig. Hun vendte ryggen til mig, når jeg talte, og virkede ret pinligt berørt af det. Dog mente mine forældre, at det nok gik over.

I 3. klasse begyndte jeg hos en talepædagog. Her læste vi op og øvede vejrtrækningsøvelser. Jeg kedede mig, og følte bestemt ikke jeg fik nogen hjælp. Det virkede tåbeligt på mig at sige ai, ah, ah eller hvordan det nu var, med tungen ud af munden. Jeg begyndte at pjække fra talepædagogtimerne, fordi hun ofte kom for sent til timerne, og en hel klasse, som ventede på gymnastiktimen, så mig vente foran døren, hvor der var påklistret et skilt med Tale-Høre-pædagog. Jeg havde bestemt ikke lyst til at skilte med mit problem. Jeg ville bare være normal!

Drillerier var der nemlig nok af i skolen, jeg var tit årsag til højlydt fnisen og efteraben fra klassekammeraterne. Dog har jeg altid haft gode venner, som accepterede mig. Min bedste ven, læste op i dansktimerne for mig, når det blev min tur. Vi troede ingen opdagede det, men i dag tror jeg mere på, at læreren godt vidste, jeg kunne læse, og derfor skånedes mig. Talepædagogtimerne ophørte efter få år for jeg ville ikke.

Senere har samme talepædagog fortalt, at jeg var det første stammebarn, hun havde mødt, og egentlig var hun ret usikker på hvordan hun skulle takle mit svære stammeproblem.

Barndommen var fyldt med skyld og skam. Jeg havde svært ved at gå i butikker, tage telefonen o.s.v. En gang husker jeg, at jeg blev behandlet som evnesvag i køen hos bageren.

Jeg klarede mig gennem gymnasiet, som den stille pige, og uden massiv mobning. Jeg fandt ud af, at for en gang skyld kom stammen mig til gode. Jeg var elendig til fransk, men fik alligevel 8, for ingen kunne høre en sammenhængende sætning. Jeg stammede som aldrig før.

Umiddelbart efter gymnasiet var jeg ikke parat til erhvervsvalg. Jeg var sikker på, at alt hvad jeg havde lyst til at blive kunne jeg ikke, fordi jeg stammede. Så jeg tog afsted alene et 1/2 år på rejse i udlandet. Her mødte jeg pludselig en stor accept af mig som person, så det styrkede min selvtillid meget.

Jeg valgte sygeplejerske-uddannelsen, et job hvor netop kommunikation er vigtigt. Det blev nogle krævende uddannelsesår og jeg søgte igen selv talepædagogbistand i en voksengruppe på Hellerup-taleinstitut, men efter 1 års tid, valgte jeg det fra igen, for jeg orkede ikke at tænke så meget på at tale.

Jeg har eksperimenteret meget med hvad der hjælper mig bedst, og har fundet ud af, at når jeg møder nye mennesker, f.eks. nyt job eller lignende, hjælper det at jeg siger at jeg stammer, før nogen registrere det. Så glemmer jeg helt problemet og taler mere flydende.

Mit stammeproblem er fra at være en meget hård blokerende stammen, blevet til et meget lille problem. Hvad der aktuelt har afhjulpet min stammen ved jeg ikke, men jeg tror at omgivelserne accept er en meget stor del af det.

Min ældste dreng på 6 år stammer, så derfor er det så vigtigt for mig, at udbrede kendskabet til stammen. Hjælpe andre forældre til at opnå en kvalificeret talepædagogbistand, så tidligt som muligt, så de ikke blot, som jeg, lytter til det evindelige råd om, at det nok går over. Da min dreng var 3-4 år, var jeg ligeså rådvild overfor de professionelles afventen, uden at kunne gennemskue, at det var fordi de intet havde at tilbyde. Der var ikke basis for stammegrupper i kommunen. Hvor går man så hen? Jeg ventede, og havde pludselig et "gammelt" stammebarn!

Forældregruppemøde:

Onsdag den 14/9 kl. 19 hos Jytte Andersen tlf.: 53 66 13 71.
Alle er velkomne, men tilmelding nødvendig.

Ulla Larsen har sendt et indlæg som beskriver de ideer og principper hun bruger i sin behandling af stammere.

STAMMEN – OGSÅ UDVIKLINGSMULIGHED

Jeg tror at der er en vekselvirkning mellem det liv der leves, følelserne etc. og talen. Og omvendt, bedres eller forværres talen, virker det ind på livskvaliteten. Talen er næsten som et barometer. Så i behandlingen er det **hele personen** og ikke blot talehandicappet, der er i behandling/får undervisning.

Jeg har selv stammet fra ca. 5-års alderen og frem til midten af tyverne. Mest i puberteten.

Det der først hjalp mig var tre års psykoanalyse. Jeg studerede til ergoterapeut og gik samtidig én gang og ugen til psykoanalyse. Jeg følte at jeg ikke kunne arbejde med andre mennesker uden at jeg selv fik bearbejdet og løst op for baggrunden til mit talehandicap. Det hjalp og tog måske 80% af min stammen, men stadigvæk havde jeg angsten for at komme til at stamme igen.

Dette blev startskuddet til en **udviklingsproces**, der nu har varet i 20 år (jeg er 45 år i dag). Det at stamme trådte ud af focus og det væsentligste blev udviklingsprocessen. Sidegevinsten blev så at jeg slet ikke stammer mere, har tillid til min stemme og tør bruge den. Skal jeg tale i en større forsamling mennesker, dukker spændingen og lidt sommerfugle i maven op; men hvem har det ikke sådan i en lignende situation ??... Og jeg har ikke glemt, hvordan det føles psykisk og fysisk at stamme og hvor mange kræfter, man bruger på det.

I dag arbejder jeg som behandler og har min egen klinik i mit hjem i Birkerød. Jeg har i årenes løb arbejdet en del med terapi, mest i hospitals regi. Vigtige år på Stolpegård i Gentofte, hvor jeg lærte gruppeterapi og individual terapi for mennesker med angstneuroser.

Min behandling består af:

- 1) **Vejrtrækningsøvelser og lydøvelser** som jeg har fra flere års træning med sangpædagog Fian Malling. Dette er meget effektiv træning til at få hele kroppen mere med i vejrtrækningen og på den måde modvirke aflukningen af åndedrættet.

Jeg arbejder også med aktiv åbning af de falske stemmelæber øverst i struben (det er dem, der lukker af ved stammen). Både vejrtrækningen og arbejdet med de falske stemmelæber kobles på lyde/ord, der er vanskelige at sige for stammeren og vi træner igen og igen hvordan der kan åbnes op i stedet for at lukke af.

- 2) **Dybdeafspænding og kropsbalancering.** En behandlingsmetode fra USA der hedder Kranio Sakral Terapi, der virker dybt ind i centralnervesystemet. Det er anti-stress terapi.
- 3) **Samtale**, hvor den psykologiske baggrund tages med ind. Jeg bruger forskellige metoder i arbejdet med selvtillid, grænser, sensitivitet, drømme m.m.

Ulla Larsen
Biskop Svanesvej 33A
3460 Birkerød
Tlf. 42 81 16 00

»Samsø Open« minigolf turnering (Stamme-weekendlejren).

Dodo Astrup har sendt følgende indlæg som fortæller om hendes arbejde med stammen.

STAMMEN – PSYKOLOGISK SET

Lige hjemvendt fra Nordisk Stammeseminar på Island, hvor temaet i år var stammen og selvbillede, føler jeg mig inspireret til at fortælle om mit arbejde som psykolog i »stammebranchen«. Det er jo et arbejde, som i høj grad handler om selvværd, selvindsigt (som min workshop på seminaret da også hed) og kontakt til andre mennesker og til sig selv.

Jeg ved, at der er andre, som vil skrive om Nordisk Stammeseminar på Island. Men jeg kan ikke lade være med her at nævne, at både seminaret og den efterfølgende rejse udover Island med en busfuld Skandinaver og Islænderne var en oplevelse helt udover de sædvanlige. Det var som om, den Islandske natur og det Islandske folk gik op i en højere enhed og udstrålede ro, glæde, ophøjethed og kraft. Folkene i den Islandske stamme-forening, Málbjörg havde gjort et fantastisk arbejde, og turen var en ren success. Jeg har på fornemmelsen, at vi alle kom hjem med en god del glæde og selvværd.

At arbejde som psykolog med folk, der stammer, er et blandet område, fordi de personlige og sociale problemer så nøje er forbundet med den vanskelige tale og dermed med det felt, der hedder kontakt med andre mennesker. Og det er jo det, det hele handler om. Ingen af os kan leve som øde øer og bare gå rundt og have det rimeligt med os selv. Det er vigtigt at kende sig selv, kende sine komplekser, de forsvarsmekanismer man løber panden ind i men også de talenter og stærke sider, som man har. At kende sig selv betyder ofte at få det bedre med sig selv og at acceptere sig selv.

Det kan godt være en ordentlig mundfuld for folk, der stammer, blandt andet fordi det kan være svært at acceptere sin stammen. Men al denne selvindsigt viser jo først sin nytte i samværet med andre. Det, at stå ved sig selv, at stå frem for sig selv men også at have overskuddet til at interessere sig for andre, står først rigtigt sin prøve i kontakt med andre mennesker.

Det siger sig selv, at det er en overordentlig vanskelig sag at være ramt på selve evnen til kontakt og kommunikation, sådan som folk med talelidelse er det. Selve livsnerven i kontakt til andre er så at sige stækket. Hertil kommer for stammeren, at stammen er en lunefuld talelidelse på den måde, at personen ikke altid ved, hvornår den dukker op, og om det nu bliver en

god eller en dårlig dag. Oven i det kommer, at der i vores samfund er lagt en noget negativ værdi i fænomenet stammen, som nogen gange associeres med følelser som usikkerhed, skamfuldhed eller utroværdighed. Der er således mange muligheder for stammeren for at tillægge sig selv et negativt selvbillede og dermed straffe sig selv yderligere.

Med hensyn til stammen er der et spørgsmål, som ofte dukker op i diskussioner med folk indenfor feltet, og det er spørgsmålet om, hvad der kommer først, stammen eller de personlighedsmæssige problemer. Er det hønen eller ægget? Men jeg tror ikke, at det er det vigtigste spørgsmål at stille. Jeg tror, at det allervigtigste, som en person der stammer kan gøre, er at se ærligt på det, der sker, når han åbner munden og taler med et andet menneske. Hvad sender han ud, hvor mange kræfter og minutter skal han bruge på det, og hvilken reaktion får han tilbage?

Jeg tror, at det vigtigste spørgsmål stammeren kan stille til sig selv er, hvad vil jeg byde mig selv i dette samspil? - Det næste afgørende spørgsmål, som følger heraf er, vil jeg ændre på min tale, så det måske kan blive lettere for mig? - Herefter kommer en række andre spørgsmål, som f.eks. hvad er konsekvenserne af dette valg? - Hvis ja, hvad så? Hvis nej, hvad så? - Hvordan bliver det så om fem år? Om ti år? - Hvad bliver konsekvenserne for mine relationer til mine nærmeste? Til mine arbejdskammerater og andre?

Når jeg arbejder med folk, der stammer, hjælper jeg i hele denne process med at afklare, hvor den enkelte person er med sig selv og med sin stammen. Der er ofte mange ting, som skal afklares. Det er nødvendigt at forstå sine egne mekanismer og den dynamik, som har fået den enkelte til at træffe de valg i sit liv, som vedkommende nu har gjort. Når tingene bliver mere klare for folk, bliver der mere energi til at bestemme selv - og til at tro på, at man kan bestemme selv. I denne terapeutiske process har jeg oplevet, at det er meget, meget værdifuldt at være i en gruppe. Det er en utrolig støtte for stammere at være sammen, og at lære af hinanden.

I de otte år, jeg har arbejdet på Taleinstituttet i Århus, har jeg gennem alle årene arbejdet med grupper af voksne stammere og også bidraget på et utal af intensivkurser. Det har givet mig en god indsigt i fænomenet stammen og i hele den komplicerede problematik, som hver eneste stammer har inde på livet. Mange gruppeforløb har handlet om motivation til at modtage taleundervisning, altså om at blive bevidst om de ovennævnte spørgsmål. Men der har også været brug for mig i de faser, hvor stammere skulle ud i deres

egen virkelighed og leve med deres nye tale, og på de tidspunkter, hvor stammere kom tilbage til instituttet og skulle videre med andre faser i deres udvikling eller tale.

I en årrække arbejdede jeg også med børn, som stammer, og som havde ophold på Taleinstituttet i Århus. Jeg indgik i selve undervisningen og havde blandt andet børnene til dramatik. Senere under min ansættelse på PPR i København havde jeg også forskellige grupper af børn med stammen sammen med en talepædagog. Det, at have kendskab til børn, der stammer, og følge, hvordan deres stammen udvikler eller bedrer sig og at hjælpe dem, har betydet meget for mig i min forståelse for voksne stammere.

Efter jeg forlod Taleinstituttet i Århus, har jeg hele tiden haft kontakt med stammen. Dels på PPR, dels på Københavns Universitet, hvor jeg underviser i de psykologiske aspekter ved stammen, dels ved mit arbejde i bestyrelsen i Dansk Videnscenter for Stammen og mest ved min kontakt med stammerne selv gennem mit free-lance arbejde, hvor jeg har haft individuelle terapiforløb, deltaget på de årlige intensivkurser og kurser for stammeforeningen (sammen med Henriette Riskjær).

Nu er jeg blevet fuldtids privat-praktiserende psykolog i et psykologhus sammen med fire andre psykologer. Det er lidt af en drøm, som er gået i opfyldelse. Jeg agter naturligvis at blive ved med at arbejde med stammere. Jeg synes stadig, at det er et utroligt spændende felt, hvor jeg føler, at jeg har noget at give. Jeg planlægger allerede i efteråret at etablere grupper og også at have individuelle samtaleforløb. Jeg ønsker også at bevare kontakten til børn, der stammer, og tilbyder støtte, råd og vejledning til såvel børnene som deres forældre.

Dodo Astrup, klinisk psykolog
Borgergade 30, 2, 1300 København K
tlf.: 33 11 88 18, arb.: 31 24 24 86

Dette var to bidrag fra stammeterapeuter der arbejder udenfor det offentlige system. Jeg tror at der blandt læserne er et stort behov for at høre om hvilke muligheder og tanker der findes indenfor stammeundervisningen og håber at andre vil bidrage med indlæg om deres tanker, metoder, filosofier m.v. red.

INDTRYK FRA STAMME-WEEKENDLEJREN

Strandskovens Camping umiddelbart nord for Ballen på Samsøs østkyst dannede rammen for weekend-stammelejren for stammebørn med søskende og forældre. Her boede 12 familier i hytter og campingvogne med den skønneste udsigt mod Sjælland. Vejret vekslede mellem dejligt sensommervejr og strålende regn.

Socialministeriet havde sponseret størsteparten af udgifterne på forældregruppens initiativ.

Og nu får familierne ordet:

»Et godt initiativ, et godt tidspunkt, et glimrende sted og en passende varighed. Hvad mere kan man egentlig forlange! Ingen tvivl om at vores børn har oplevelser og minder med hjem, som vil blive siddende i deres erindring, og som fortravlede forældre har vi selv haft en dejlig tid sammen med ungerne. Denne week-end bliver forhåbentlig startskuddet til en blivende begivenhed. Tak for en dejlig weekend«.

Jytte og Lars, Køge.

Deltagerne på weekendlejren.

»Efter en dejlig weekend sammen med andre stamme-børn, deres søskende og forældre, håber vi at kunne få lignende oplevelser. Vi tror på det gavnlige, for vore følsomme stamme-børn, at de er sammen med lige-stillede, så de har dette friske pust at tænke tilbage på i den barske hverdag«.

Bente og Flemming, Køge.

»Turen til Samsø var vellykket. Børnene og de voksne fandt hurtig sammen igennem fælles spisning og leg. Tidspunkt rigtig valgt. God idé med en weekend. Var heldige med vejret. Skal gentages, gerne på Samsø igen«.

N.N.

»At det var en vellykket weekend viser denne lille episode:

Vi brugte en eftermiddag på at se lidt af naturen på Samsø. I bilen på bagsædet sidder vores 3 børn og snakker:

- »Ih, altså Kasper, hvor er det heldigt at du stammer«, bliver der sagt af hans søstre Kamilla og Selina.
- »Ja, for ellers var vi aldrig kommet på stammelejr«.
- »Ja, det er fordi jeg stammer at vi er her. Det er faktisk min skyld, hvor er det godt at jeg stammer!!!«

I bakspejlet kunne vi se at Kasper blev 1/2 meter højere, så man må sige at målet blev fuldt opfyldt for vores familie«.

Klaus og Gitte, Nørre Nebel.

»Det var især dejligt for Eva, at være sammen med andre børn, og at vi voksne også havde tid til at snakke sammen, det har kun været et positiv weekend, og vi håber at der kommer et nyt ophold til næste år«.

Bo og Linda, Esbjerg.

»Dejligt at være sammen med:

- andre børn der stammer, der snakker ligesom mit barn.
- andre forældre der har samme tanker, overvejelser, problemer, glæder som os.
- andre der har andre erfaringer, oplysninger så vi kan hjælpe hinanden, udveksle ideer.
- på Samsø, i dejlige omgivelser, med optimale muligheder for børnene for at lege og være sammen.
- og høre sit barn sige: »ham/hun stammer også ligesom mig«.

Skal vi ses igen?«

Søs, Rønne.

»Vores forventninger til Samsø-turen var:

- 1) børn sammen.
- 2) voksne sammen.
- 3) børn-voksne sammen.

Alle tre blev opfyldt. Alle var meget åbne, positive, hjælpsomme. Der blev talt og lyttet meget. Rart at møde andre med stammeproblemer. Det tåler meget gerne en gentagelse næste år, gerne samme sted«.

Vibeke og Jørgen, Smørum.

»Det var dejligt at opleve at roen meget hurtigt faldt over alle de voksne og alle børnene straks begyndte at lege. Skønt at se der blev leget på kryds og tværs, og ingen prøvede at skjule deres stammen, for det er jo derfor vi er her. Alt i alt der blev leget, snakket, lyttet og spist i et stort afslappet fællesskab. Så derfor synes jeg formålet med weekenden har opfyldt alle ønsker. Nu skal vi bare hjem og vaske en meget beskidt og træt dreng. Skønt«.

Inge Peters-Lehm. Oksbøl.

»Hvis formålet med en stammeweekend er at stammebørn og forældre kan mødes under uformelle former og boltre sig som fisk i vandet med stammesnak, svævebane, grillede majs, sight-seeing, rutschebane, vandgang, fællessnak og hygge rundt i krogene for store og små, ja, så har stammeweekend - Samsø 94 levet op til sit formål«.

Kim, Samsø.

Svævebanen under opførelse.

»Vi synes at stamme-weekend lejren var meget hyggelig at deltage i, og håber at komme med en anden gang«. *Anne Marie og Henrik, Lolland.*

»Fra Bornholm til Samsø i stor forventning.

På færgen møder vi Kim: »Kom dog lige med hjem«.

Da alle er samlet, en positiv stemning og på legepladsen, hør hvor de stammer. Grill, godt vejr, gode snakke, begyndende venskaber, nye tanker. Børn der leger stammer og lytter, alle har noget, som de bytter.

Pludselig er det slut, vi skal hjem, hvornår kan vi komme igen?«

Kjeld, Rønne.

»Vi synes at initiativet fortjener en stor ros, samt at de mennesker der har lagt et stykke arbejde for dagen skal have stor tak for det. Det er en god idé at samles om vores fælles »problem«. Mange gode »snakke« de voksne imellem giver inspiration til at arbejde videre for vores børn. Maden var tip top, vejret kunne være bedre, men alle havde regntøj med, og Samsø er jo en dejlig ø, uanset årstiden. Vi synes også at det er spændende at familierne kommer fra alle steder rundt om i Danmark og at høre »skrækhistorier« om hvor lidt viden der er om stammen.

Tak for en rigtig go tur, det er anbefalingsværdigt«.

Kurt og Anette. Århus.

»To dage det er ikke lang tid, hvis man har forhåbninger om at lære 30 nye mennesker at kende, eller hvis man har forhåbninger om at ens barn skal komme overens med det at stamme. Men selvom man satte sådanne urealistiske mål for opholdet her, så vender man ikke skuffet hjem.

Som forældre til et stammebarn lærer man hinanden hurtigere at kende end man ellers ville med anden gruppe mennesker, for det at være forældre til et stammebarn, afføder en smerte og en sorg, der ligger underforstået i de gode samtaler, jeg havde med andre forældre.

Børnene havde det vidunderligt, min dreng lagde hurtig mærke til at de andre »hoppede på ordene«, men derudover tror jeg ikke han skænkede sin stammen en tanke. Han havde for travlt med at samle døde krabber, kravle, klatre og argumentere for uhyrlige mængder af slik. Sidst, men ikke mindst, et emne der ligger mit hjerte nær, maden. Den var hjemmelavet og god. Det var skønt at grille, at sidde udendørs og spise mens unger i timevis løb omkring. Det blev sent, hver aften, før Kristian og jeg lagde os i soveposerne, dødtræte«.

Helle, København.

Hermann Christmann's beretning fra kongressen i München og Lurdes Alberti's tale som hun holdt dernede.

1ST WORLD CONGRESS ON FLUENCY DISORDERS.

Lurdes og jeg deltog sammen med ca. 300 andre deltagere fra 38 andre lande i kongressen, som blev afholdt i München fra den 8. til den 12. august i år. Vi var i alt ca. 20 deltagere fra Danmark. Stammeforeningen og Den Obelske Familiefond betalte for Lurdes' og min deltagelse. Lurdes' beretning vil blive bragt i næste nummer.

Kongressen var den første, som blev afholdt af **international fluency association**, og den var endvidere den første i sin art, idet der deltog såvel *stammeforskere* og *stammebehandlere* som *stammere* i kongressen. Fire dage varede kongressen, og der var et meget omfattende program. I alt var der ca. 170 indlæg og 34 plakatudstillinger foruden bog- og instrumentudstillinger, reception hos borgmesteren i München og åbnings- og afslutningsceremonier.

170 indlæg kan én person jo ikke nå at følge på fire dage, så det var lavet sådan, at det hele tiden blev holdt fire eller fem indlæg samtidigt i forskellige rum. Så kunne man vælge de indlæg, man ville høre. Det var tit svært, der var nemlig ofte mange interessante indlæg, der blev holdt på samme tid.

Emnerne, som blev behandlet, kan opdeles i følgende hovedgrupper:
Status i forskningen - behandlingsmetoder - udvikling af stammen - løbsk tale - bedømmelse og måling af stammen - behandling af stammen hos småbørn - medicin i stammebehandlingen - kognitive og lingvistiske faktorer i flydende tale og stammen - verbal interaktion mellem forældre og børn - talemotorik - selvhjælp og stammebehandlere - udvikling i behandlingseffektivitet - neurologi og stammen - differentialdiagnose og differentialbehandling - forebyggelse af stammen - talefysiologi - selvhjælpsprogrammer - stammende skolebørn - andres opfattelse af stammen - forældre til stammende børn - fænomenologi og ætiologi - stammen og ængstelighed - akustik.

Der var altså nok at tage sig til, og det var ikke muligt for den enkelte at få en overblik over hele kongressens faglige indhold. Derfor bliver der senere udgivet en bog, hvor alle indlægene bliver trykt.

Til slut vil jeg vende tilbage til det glædelige, at der var så mange danske deltagere. I forhold til befolkningstallet må Danmark have været ét af de lande, om ikke dét land, med det største antal deltagere.

Der bliver en ny kongres, endnu er det ikke bestemt hvor og hvornår, men sandsynligvis om 3-5 år, og Danmark blev nævnt som et af de mulige steder at afholde kongressen.

Det kunne være interessant at få en sådan verdenskongres til Danmark.

Hermann Christmann.

FOREBYGGELSE AF STAMMEN: FORÆLDRE TIL BØRN DER STAMMER

Vi er nogle forældre, der er begyndt at organisere os, for at støtte hinanden, vore børn og de mennesker, der arbejder med dem.

Hidtil har der været mange mennesker, der har truffet beslutninger for os: læger, venner, lærere, naboer, talepædagoger, svigerforældre... alle har de fortalt os, hvad vi skulle og ikke skulle gøre med vore børn, vore familier, vore liv.

Nu siger vi venligt nej tak, for vi ønsker selv at bestemme, vi ønsker selv at tage ansvaret.

Vi ved, at vi kan hjælpe og støtte hinanden og de mennesker, der arbejder med børnene. Nogle af os er allerede igang med at finde sammen for at organisere os.

Vi har startet en proces, hvor vi:

1. Lærer at dele ud af vore erfaringer; arbejder sammen om forhold, der berører os som forældre; og lærer hvordan vi kan skabe dialog og samarbejde med fagfolk.

2. Eksperimenterer og undersøger nye måder hjemme hos os selv, hos familierne, i skolerne - nye samarbejdsformer og arbejdsbetingelser for forældre som for fagfolk.

Et af målene i gruppen er at få skabt et træningscenter. Et sted hvor forældre, børn og talepædagoger kan mødes til kurser, møder og konferencer. Vi forestiller os et sted, hvor research og praksis bringes sammen og danner et kraftcenter, der vil tiltrække enhver, der identificerer sig med stammebarnets verden.

For mig personligt har en af de største overraskelser været erkendelsen af værdien af den gensidige respekt.

Jeg er ved at lære at åbne mig for ideer og reaktioner fra andre forældre og fagfolk, at lære ikke at påtvinge nogen mine ideer, men at dele med andre, at være istand til at lytte og begynde et samarbejde baseret på denne respekt. Jeg tror på, at dette er nøglen til vort fremtidige samarbejde mellem alle involverede parter.

Dette er lettere sagt end gjort, det vil kræve en masse øvelse af enhver af os.

Vi - som forældre - begår fejltagelser. Men vi er ikke bange eller skamfulde af den grund. Istedet lærer vi af dem.

Lurdes Alberti.

»Om stamning och vad man kan göra åt det«

FSD har anskaffet den svenske mappe med titlen "*Om stamning och vad man kan göra åt det*". For mere oplysning omkring indholdet i mappen, se Stammebladet nr. 1 (94).

Det er muligt at låne den mod et ekspeditionsgebyr på 30 kr ved henvendelse til sekretariatet eller Hermann Christmann (se adressen under forældre-repræsentanter).

*Ansatte i beskyttet beskæftigelse har ingen eller begrænset adgang til orlov.
Af Lene Maj Pedersen og Mogens Wiederholt, Center for Ligebehandling
af Handicappede*

LIGEBEHANDLING VED ORLOV

Orlovsreglerne er det seneste eksempel

Det seneste eksempel herpå er de orlovsbestemmelser, der blev indført på det almindelige arbejdsmarked med vedtagelsen af Arbejdsmarkedsreformen, som trådte ikraft den 1. januar 1994.

Med Arbejdsmarkedsreformen fik langt de fleste mennesker enten ret til eller mulighed for at gå på forældre-, uddannelses- eller sabatorlov. Den mulighed gælder ikke eller kun i begrænset omfang for mennesker beskæftiget på beskyttede værksteder, i en 1/3-stilling eller efter 50/50-ordningen.

Ingen mulighed for uddannelses- og sabatorlov.

Ansatte i beskyttede stillinger efter bistandslovens § 91 har ikke mulighed for at få uddannelses- og sabatorlov. En af betingelserne for at få orlov efter disse to ordninger er nemlig, at man er dagpengeberettiget eller - som en overgangsordning for 1994 - melder sig ind i en A-kasse ved orlovens begyndelse. Det krav kan man ikke honorere, hvis man er ansat i beskyttet beskæftigelse ganske enkelt fordi man ikke kan blive dagpengeberettiget eller optages som medlem af en A-kasse i en beskyttet stilling.

Begrænset mulighed for forældreorlov?

Retten til forældreorlov er ikke, som uddannelses- og sabatorlov, knyttet sammen med dagpengeretten. Det betyder at den kreds af personer, som kan benytte sig af forældreorloven er bredere.

For ansatte i beskyttet beskæftigelse er det springende punkt, hvorvidt den løn man modtager berettiger til dagpenge i tilfælde af sygdom, fødsel og adoption. Er den det, vil man kunne benytte retten til forældreorlov. Kommunen skal attestere, at man i givet fald er berettiget til dagpenge i tilfælde af sygdom, fødsel og adoption.

Personer ansat efter 50/50-ordningen vil uden videre leve op til dette krav. Personer ansat i 1/3-stillinger og på beskyttede værksteder vil i langt de fleste tilfælde også kunne honorere dette krav.

Ansatte på beskyttede værksteder vil imidlertid let kunne løbe ind i det problem, at de ikke kan få garanti for, at de kan vende tilbage til den stilling de kommer fra, med mindre betalingskommunen vælger at betale for pladsen - også mens de er væk på orlov. Det gør de færreste kommuner.

Situationen vil derfor typisk være den, at stillingen bortfalder mens personen er på orlov, og at man skal gennem den almindelig visitationsprocedure for at få sin stilling tilbage.

Den usikkerhed der hermed opstår, vil ofte være det, der vil få mange af de personer som arbejder på beskyttet værksteder til helt at opgive tanken om orlov.

Center for Ligebehandling af Handicappede er i øvrigt af den opfattelse, at kommunerne er pligtige til at opretholde værkstedspladsen i det omfang en værkstedsansat ønsker at benytte sin ret til forældreorlov. I disse tilfælde må gælde samme regler, som gælder for øvrige brugere af forældreorlovsordningen, nemlig, som det fremgår af Lov om orlov § 10, stk. 4: "En arbejdsgiver må ikke afskedige en lønmodtager, fordi denne har fremsat krav om udnyttelse af orlovsretten, udnytter orlovsretten eller har gjort brug af orlovsretten."

Centret vil gerne høre om konkrete eksempler

Centret har til dato modtaget nogle få konkrete eksempler fra personer, som har konstateret, at de ikke kan få orlov eller har fået afslag på en orlovsansøgning.

Vi er imidlertid interesseret i at få oplysninger om yderligere eksempler både på afslag, men også gerne eksempler fra personer som har fået bevilget forældreorlov. Det vil være til stor nytte for vores dokumentationsarbejde.

Kender du til sådanne eksempler så skriv eller ring til Center for Ligebehandling af Handicappede, Bredgade 25, Sct. Annæ Passage 25, opg. F, 4. sal, 1260 København K. Telefon 33 11 10 44.

Referat fra bestyrelsesmøde den 11. juni 1994.

Revideret dagsorden

1. Godkendelse af dagsorden og referat fra den 13. marts 1993.
2. Fremlæggelse af personlige mål og holdninger til bestyrelsesarbejdet.
3. Konstituering.
Valgperiode: Tine, Maja og Peder, to år. Anders, ét år.
Valg af:
 - a. Næstformand
 - b. Kasserer
 - c. Repræsentant til DSI
 - d. International repræsentant
 - e. TBR repræsentant
4. Hoved-/delmål for 94/95.
5. Fordeling af ansvarsområder.
6. Hvad kan/skal vi tilbyde nye medlemmer.
7. Ansøgninger om penge
 - a. Konference i München.
 - b. Tabt arbejdsfortjeneste, DaVS brugerkonference.
 - c. Budgetter.
8. Tips-/Lotto-aftalen.
9. Brev fra Peter Tonev Bulgarien.
10. Bankkonto.
11. Eventuelt.

Til stede: Henrik, Tine, Bibi, Jytte, Calle, Peder, Lene (redaktør), Anders (referent).

Fraværende: Maja, Gorm.

1. Referat godkendt, enkelte punkter tilføjet til dagsorden.
2. Alle fremlagde deres personlige mål.
3.
 - a. Jytte Andersen.
 - b. Anders Johansen.
 - c. Henrik Jensen (formand, født medlem) og Peder Nielsen (der udbetales automatisk tabt arbejdsfortjeneste ved DSI) hovedbestyrelsesmøder).
 - d. Per Knudsen.
 - e. Henrik Jensen og Jørgen Olsen.
4. Generelt:
Vi skal se længere ud i fremtiden, op til 5 år.
Der bør fastlægges politikker for udvalgte områder.
Flg. områder blev udvalgt til nærmere behandling (ansvarlig(e) person(er) i parentes).

- a. Oplysningskampagne/nye medlemmer (Calle).
- b. Forskning (Anders, Hermann Christmann).
- c. Information (Jytte, Peder).
- d. Stammeseminarer (Henrik).
- e. Kurser/lejre (Peder, Bibi).
- f. Internationalt arbejde (Per Knudsen).
- g. Stammebladet (Lene, Calle).
- h. Ungdomsarbejde (Tine).

Mindst flg. spørgsmål søges besvaret: Hvad? hvornår? og hvem?

- 5. Se punkt 4.
- 6. Sekretæren formidler nye medlemmer videre til bestyrelsesmedlem i lokalområdet og evt. lokalrepræsentant.
- 7.
 - a. Lurdes og Hermann deltager, med indlæg.
 - b. Der udbetales ikke tabt arbejdsfortjeneste, da ingen deltog som FSD's officielle repræsentanter.
 - c. Der blev mindet om at budgetter skal være realistiske.
- 8. Henrik orienterede om de sidste forhandlinger. Vi kan forvente en mindre stigning i tilskuddet.
- 9. Henrik laver et oplæg sammen med Per Knudsen og koordinerer med ELSA.
- 10. Der oprettes en højtforrentet konto til større beløb.
- 11. Kort status bør indgå som fast punkt på dagsordenen. Henrik orienterede om forskellige forhold. Se »Nyt fra formanden«.

Rettelse

I bestræbelserne på at få Stammebladet ud til læserne så hurtigt som muligt, opstod der i sidste nummer nogle »sjove« ord i Peder Nielsens indlæg om sig selv. Jeg håber læserne har gættet betydningen. Desværre indsneg der sig også en fejl i Tine Lidickes telefonnummer på indersiden af omslaget. Det er rettet i dette nummer.

LOKALAFDELINGER

FSD yder tilskud til drift af lokalafdelinger. Tilskuddet fastsættes efter medlemsantallet i lokalafdelingen og udbetales ved henvendelse til kassereren eller sekretariatet.

Der er i øjeblikket fungerende lokalafdelinger i Ålborg-området, Frederiksborg Amt og Varde, Blåbjerg & Blåvandshuk kommuner.

Hvis du/I er interesserede i at oprette en lokalafdeling, vil sekretariatet være behjælpelig med at udsende invitationer til de lokale medlemmer, en repræsentant for bestyrelsen møder også gerne op.

LOKAL REPRÆSENTATION

FSD har kontaktpersoner rundt om i landet og er også repræsenteret i bestyrelsen på nogle taleinstitutter. Sekretariatet henviser til kontaktpersonerne i dit område.

FORÆLDRE-KONTAKTPERSONER

NORDJYLLANDS AMT

Hermann Christmann
Bregnevej 10
9800 Hjørring
tlf/fax: 98 92 79 61

RIBE AMT

Carl Erik Peters-Lehm
Vestparken 114
6840 Oksbøl
tlf/fax: 75 27 12 12

KØBENHAVNS AMT

Maja Knudsen
Birkevang 56
2640 Hedehusene
tlf/fax: 42 16 24 69

ÅRHUS AMT

Lurdes Alberti
Ballenvej 53
8305 Samsø
tlf: 86 59 31 18

ROSKILDE AMT

Jytte Søborg Andersen
Strandvejen 81
4600 Køge
tlf/fax: 53 66 13 71

FSD KALENDER

EFTERÅRSMØDE - »OKTOBER«:

Den 29. oktober 1994.

Se foreløbigt program på side 8 og opfordringen nedenfor.

Oktobermødet er en årligt tilbagevendende begivenhed den sidste weekend i oktober.

STAMMELEJR 1995

Hvornår?

Hvor?

Hvad skal indholdet være?

Vær med til at præge lejren, nu haster det snart.

Ring, skriv eller fax dine gode ideer.

Tema for oktobermødet

Temaet for workshopen på Oktobermødet er ikke endeligt fastlagt, så hvis du har et emne du synes kunne være interessant at høre om eller evt. komme med oplæg til, så kontakt sekretariatet eller Henrik Jensen, snarest muligt.

DEN 4. VERDENSKONGRES FOR PERSONER SOM STAMMER

Foregår den 26-29 juli 1995 i Linköping, Sverige.

Temaer:

Kommunikation.

Forskning og børnestammen.

Selvhjælp.

Program og tilmedlingskema til verdenskongressen er vedlagt dette nummer.

NÆSTE BESTYRELSES- MØDE

26. november 1994.

FORÆLDREGRUPPEMØDE

Onsdag den 14/9 kl. 19 hos Jytte Andersen tlf 53661371.

Alle er velkomne men tilmelding er nødvendig.

FSD's BESTYRELSE

Formand

Henrik N. Jensen
Tusborgvej 8
9310 Vodskov
tlf/fax: 98 29 21 70

Carl Erik Peters-Lehm
Vestparken 114
6840 Oksbøl
tlf/fax: 75 27 12 12

Peder Nielsen
Brorsonsvej 2
8260 Viby J
tlf/fax: 86 11 07 69

Kasserer

Anders Johansen
(post sendes til
FSD's adresse)
tlf/fax: 42 11 09 97

Maja Knudsen
Birkevang 56
2640 Hedehusene
tlf/fax: 42 16 24 69

Suppleanter

Gorm Rokkjær
Kingsvej 21, 2. th.
2630 Tåstrup
tlf/fax: 42 52 36 16

Bestyrelsesmedlemmer

Jytte Søborg Andersen
Strandvejen 81
4600 Køge
tlf/fax: 53 66 13 71

Tine Liedicke
Ølstedgårdvænget 17
5230 Odense M
tlf: 66 15 84 72

Karen Steffensen
Fasanvej 2
8544 Mørke
tlf: 86 37 76 31

Hvem er FSD?

FSD er en landsforening oprettet i 1971 og har, foruden stammende, også medlemmer blandt forældre, fagfolk og andre interesserede.

FSD er medlem af:

Taleinstitutternes Brugerråd (TBR).
De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI).
European League of Stuttering Associations (ELSA).
Bestyrelsen af Dansk Videnscenter for Stammen.

Vores repræsentant er Hermann Christmann

Deltager i et uformaliseret nordisk samarbejde hvor de fem Nordiske lande på skift arrangerer stammeseminarer.

Du melder dig ind i FSD ved at:

Indbetale 60 kr på giro 2 19 95 48 eller ringe, skrive eller faxe til sekretariatet. Ved indmeldelse efter 1. oktober gælder medlemskabet også for det følgende år.

Foreningen for Stammere i Danmark

c/o DSI

Landskronagade 66
2100 København Ø

Telefax: 8686 2796

Telefon: 8686 2696

Ring og få en snak med vores sekretær Lene
eller læg en besked på telefonsvareren

Du er altid velkommen til at kontakte foreningen med
spørgsmål, oplysninger eller lignende.

Foreningen sælger følgende pjecer, nu med mængderabat:

Ved køb af følgende antal: 1 stk. 10-49 stk 50 - ? stk.

er prisen pr. stk:

Stammer du?	25,00	20,00	12,50
Stammer dit barn?	25,00	20,00	12,50
Stammer din elev?	25,00	20,00	12,50
Når det lille barn stammer	25,00	25,00	20,00

(priserne er excl. moms og forsendelse)

Plakat med stammende berømt heder kan købes for kr. 100 inkl. moms og forsendelse.

T-shirt med vinderbanneret fra verdens-stammekongressen i San Francisco (motiv efter idé af Hanne Mohr) kan købes for kr. 100 excl. forsendelse.

Video-biblioteket omfatter følgende bånd med ekspeditionsgebyr på kr. 50 og lånetid én uge:

Sounds of Stutteres. (fra verdenskongressen, 1989)	Vesttyskland 1989
Vi stammer og hvá så. (om unge/voksne der stammer).	FSD/Båndværkstedet DR
Talelyst og stammeangst. (om små børn der stammer, og deres forældre).	v. bl.a. Per F. Knudsen